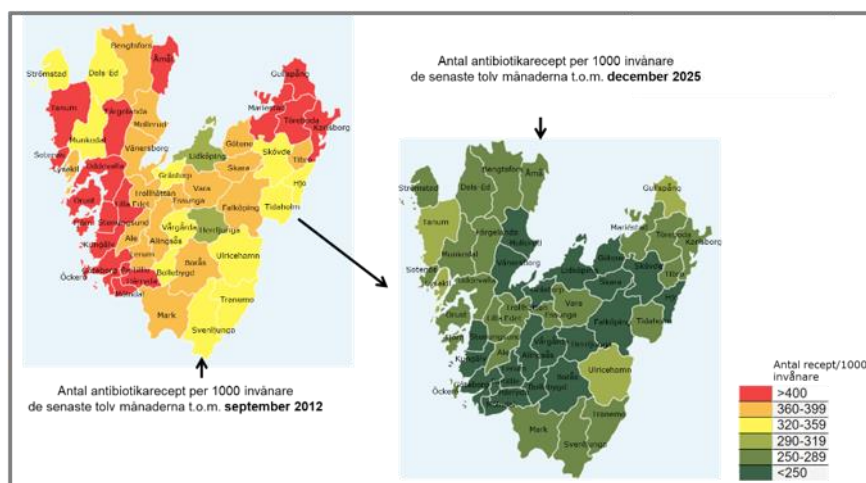

Stramainsatser inom primärvården 2025

Sammanfattande rapport över hur Västra Götaland har uppfyllt målet om en rationell antibiotikaanvändning i primärvården

Göteborg 2026-06-15

Strama Västra Götaland

Avdelning patientsäkerhet och medicinsk krisberedskap

Koncernstab uppdrag och produktion av hälso- och sjukvård

Koncernkontoret

Västra Götalandsregionen

www.vgregion.se/strama strama.vgr@vgregion.se

Sammanfattning

I Västra Götaland har förskrivningen av antibiotika på recept minskat påtagligt sedan 2012. Vårdcentraler och jourcentraler står för störst andel (55%) av receptförskrivningen i regionen, vilket är rimligt, men de står samtidigt för den största minskningen över tid. Målet om 250 recept/1000 invånare och år är numera uppnått för regionen som helhet men stora skillnader kvarstår mellan regionens kommuner (219–318 recept/1000 invånare och år), se bild sid 1. Förskrivningen av antibiotika mot luftvägsinfektioner borde kunna minska utifrån en nationell jämförelse. Inte sällan är det vårdcentraler med jämförelsevis låg förskrivning som lyckats minska sin förskrivning, medan det omvända råder för de med hög förskrivning. Sammantaget visar detta på behovet av fortsatta Strama-insatser inom primärvården.

Samtliga vårdcentraler har rapporterat sitt lokala Strama-arbete under 2025 via Stramas självdeklaration. Totalt har ca 1600 läkare diskuterat sin följsamhet till behandlingsriktlinjer för infektioner ihop med kollegorna vid minst ett reflekterande möte utifrån de moment som ingår i självdeklarationsarbetet. Utgående från resultaten av Stramas quiz och jämförande förskrivarstatistik har man fokuserat på en diagnosgrupp där man identifierat behov av förbättringsåtgärder på den aktuella vårdcentralen. Beskrivningen av åtgärder för att öka följsamheten till behandlingsriktlinjerna överensstämmer i mångt och mycket med de från tidigare år. De mest framträdande reflektionerna i självdeklarationerna är punktade nedan.

Efterfrågan på utbildningsaktiviteter är stor, varför Regionala Strama i Västra Götaland genomfört en rad utbildningar under året, huvudsakligen digitalt, inklusive korta lunchwebbinarier, ofta tillsammans med en specialist i ett ämne. Särskilda utbildningar riktade mot utsedda Stramasjuksköterskor på vårdcentralerna har fortgått under året. Därtill bedriver Stramas allmänläkare uppsökande verksamhet på vårdcentraler med störst behov. Jämförande lättolkad förskrivarstatistik distribueras varje kvartal och data från Primärvårdskvalitet två gånger/år.

Stramarbetet inom regionens primärvård redovisas årligen i ["Patientsäkerhetsberättelse Västra Götalandsregionen"](#)

Framträdande slutsatser vid analys av självdeklarationerna

- Vikten av samsyn på enheten och ett samstämmigt budskap till patienterna från alla personalkategorier betonas. All personal måste vidareutbildas och inkluderas i Strama-arbetet.
- Struktur och logistik på vårdcentralen påverkar förskrivningen i stor utsträckning. Vikten av gemensamma riktlinjer samt tydlig dialog mellan olika personalkategorier betonas, inte minst för vårdcentraler med dålig kontinuitet i bemanningen.
- Reflekterande möten på arbetsplatsen med kollegial diskussion om följsamhet till behandlingsriktlinjerna och uppdatering av kunskap genom patientfall och andra interna undervisningsmoment, tillhandahållna av Regionala Strama VG, ses fortsatt som ett uppskattat arbetssätt.

- Inledande analys av förskrivardata följt av ett fallbaserat quiz från Strama VG som ett diagnostiskt test med efterföljande fokus på en diagnosgrupp där behov av förbättring föreligger, uppfattas som en bra arbetsmodell.
- Återkoppling av den individuella och hela den egna enhetens förskrivning i jämförelse med andras är viktig.
- Behovet av att utbilda även sjuksköterskor i aktuella behandlingsriktlinjer betonas. Kunskap skapar ökad trygghet och effektivitet vid telefonrådgivning och triagering och förbättrad samverkan med behandlande läkare. Arbete i team framhålls ofta som en framgångsfaktor.
- Så kallade "stafettläkares" bristande följsamhet till behandlingsriktlinjerna lyfts ständigt. Särskilda insatser behöver vidtas för att öka följsamheten till riktlinjerna för de vårdcentraler som frekvent bemannas med tillfälliga vikarier, med tid avsatt för introduktion
- Kontaktläkarna har generellt lite tid avsatt för sitt uppdrag vilket begränsar möjligheten att bedriva ett mer omfattande förbättringsarbete.

För en mer omfattande redogörelse av vårdcentralernas förslag genom åren på förbättringsåtgärder för att öka följsamheten till behandlingsriktlinjerna hänvisas till [Tipslistan från Stramas självdeklaration](#) på Strama VGs webbsida; vgregion.se/strama Tipslistan uppdateras kontinuerligt.

Bakgrund

Inom ramen för de åtaganden som beskrivs i Krav och kvalitetsboken Vårdval vårdcentral Västra Götaland samt i Västra Götalandsregionens patientsäkerhetsplan är målet att förskrivningen av antibiotika på recept långsiktigt ska bibehållas under det nationella målet om 250 recept/1000 invånare och år för regionen som helhet. Läkare verksamma inom primärvården ska minst årligen reflektera över sin individuella och den samlade antibiotikaförskrivningen inom enheten. Varje vårdcentral ska ha en kontaktläkare till Strama som regelbundet arbetar på enheten och varje vårdcentral ska årligen rapporterat sitt lokala Strama-arbete via Stramas självdeklaration.

VGR:s arbete mot antibiotikaresistens i hälso- och sjukvården under Regionala Strama VG:s ansvar beskrivs närmare i "[Regional handlingsplan för ökad patientsäkerhet 2025-2026.pdf](#)" och rapporteras i årligen i "[Patientsäkerhetsberättelse 2025 Västra Götalandsregionen](#)". Målen är överensstämmande med de mål som finns i "[Sveriges strategi mot antimikrobiell resistens 2026-2035](#)".

Förskrivning av antibiotika på recept

Trots att målet om 250 recept/1000 invånare och år numera är uppnått kvarstår stora skillnader mellan regionens kommuner (219–318 recept/1000 invånare och år), se bild sid 1. Den högsta förskrivningen 2025 sågs till invånarna i Tanums respektive Gullspångs kommuner och den lägsta i Skövde och Falköping. Det är även stora skillnader i den totala förskrivningen av antibiotika mellan vårdcentralerna oavsett kommun. Noterbart är att genomfört förbättringsarbete

under året inte står i relation till hur hög förskrivningen var året innan, varken på kommun eller vårdcentralsnivå. Inte sällan har vårdcentraler med redan låg förskrivning lyckats minska sin förskrivning ytterligare medan de högförskrivande enheterna fortsatt förskriver mycket.

Primärvårdens förskrivning har minskat med 3,8% (från 144,5 till 139 recept/1000 invånare och år) under 2025. Förskrivningen har minskat i alla åldersgrupper undantaget de äldre. Västra Götalands förskrivning av luftvägsantibiotika ligger fortsatt en bra bit över medianen för rikets regioner och borde därmed kunna minska.

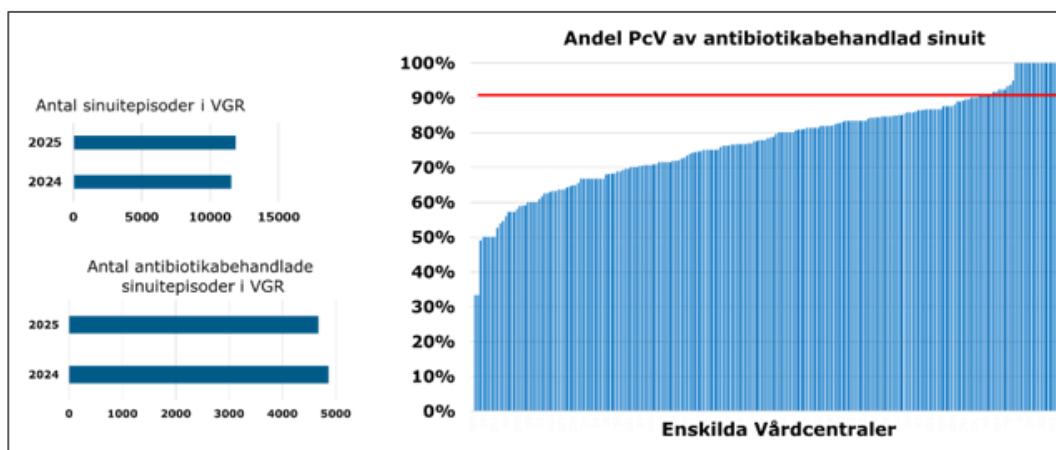
Grafer över aktuell förskrivning uppdateras kontinuerligt och publiceras på Strama VG:s webbsida: [Statistik - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen](#)

Följsamhet till behandlingsriktlinjerna

Förskrivardata kopplade till aktuell infektionsdiagnos finns tillgängliga via Primärvårdskvalitet. Regionala Strama i Västra Götaland bistår dessutom med lättolkad statistik från Primärvårdskvalitet två gånger/år.

Regionens och de nationella målen om <20% av männen respektive <5% av kvinnorna som får behandling med ciprofloxacin mot akut cystit utan feber uppnås för primärvården som helhet.

För de nationellt uppsatta indikatorerna i Primärvårdskvalitet är det en stor andel vårdcentraler som inte uppnår måltalen. Spridningen mellan vårdcentralerna är påtagligt stor, exemplifierat i bilden nedan för behandling av bihåleinfektion (sinuit).

Antal tillfällen (episoder) där bihåleinfektion (sinuit) registrerats för patienter i primärvård i VGR samt andel av dessa som behandlades med antibiotika under 2025 jämfört med 2024.

Andel av dessa som har fått penicillin V (PcV) för respektive vårdcentral i VGR under 2025 ses i den högra bilden (måttal 90%). Data från Primärvårdskvalitet.

Regionala Strama i Västra Götalands riktade insatser mot primärvården

Regionala Stramas uppgift är att kontinuerligt understödja strama-arbetet på vårdcentralerna och verka för att öka följsamheten till behandlingsriktlinjerna. Jämförande statistik över enheternas förskrivning skickas ut varje kvartal med särskild återkoppling till de som ökat, men även till de som minskat, sin förskrivning påtagligt. Statistiken innefattar även återkoppling på förskrivning

ställt i relation till behandlad diagnos. Utsicknen fungerar som ett incitament att återkommande aktivera strama-arbetet på enheten. Regionala Strama i Västra Götaland tar fram nya fiktiva patientfall samt ett nytt fallbaserat quiz med handledarmanualer och facit varje år.

Regionala Stramas allmänläkare bedriver uppsökande verksamhet på vårdcentralerna för att informera all personal om aktuella riktlinjer, både i form av fysiska besök och digitala möten.

Efterfrågan på utbildningsaktiviteter är stor och ter sig omättlig delvis p.g.a. hög personalomsättning, varför Regionala Strama genomfört en rad utbildningar riktat till olika personalkategorier, varav majoriteten utbildningar numera är digitala. En särskild satsning för att utbilda Stramasjuksköterskor på vårdcentralerna har fortsatt under året. Återkommande korta lunch-webbinarier med en inbjuden specialist inom ett aktuellt ämne har genomgående högt deltagande.

Regionala Strama i Västra Götaland medverkar dessutom regelbundet vid utbildningar för ST-läkare i allmänmedicin och AT/BT-läkare samt utlandsutbildad personal verksamma i primärvården samt flera vidareutbildningar på nationell nivå i samverkan med nationella Strama. Digital kvällsutbildning för bemanningsläkare erbjuds. Sedan april 2024 föreligger det krav på genomgången strama-utbildning för bemanningsläkare verksamma vid Närhälsans jourcentraler i VGR.

Vårdcentralernas lokala Strama-arbete

Strama-arbetets utformning

Självdeklarationsarbetet bygger på att läkare och ledning på vårdcentralen samlas till ett eller flera reflekterande möten per år, där man diskuterar jämförande förskrivardata både på vårdcentral- och individuell nivå och genomför ett fallbaserat Strama quiz som ett diagnostiskt test för att identifiera områden med förbättringspotential. Därefter uppdaterar man gemensamt sina kunskaper genom patientfallsdiskussioner samt intern undervisning med valbara moment. Regionala Strama i Västra Götaland bistår med det underlag som behövs i de olika momenten samt handledarmanualer.

Resultatet av det reflekterande mötet samt vilka åtgärder som vidtogs för att öka följsamheten redovisas i en självdeklaration till Strama. Regionala Strama återkopplar till varje vårdcentral på innehållet i inkommen självdeklaration och de lokala utmaningarna.

Resultat av Stramas granskning av självdeklarationerna

Samtliga vårdcentraler i VGR har rapporterat sitt lokala Strama-arbete under 2025 via Stramas självdeklaration. Drygt 1600 läkare har deltagit i minst ett reflekterande möte på sin vårdcentral. Flera vårdcentraler identifierade flera diagnosgrupper där behov att ökad följsamhet förelåg, däribland behandling av akut bronkit, bensår och paronyki.

För en mer omfattande redogörelse av vårdcentralernas förslag genom åren på förbättringsåtgärder för att öka följsamheten till behandlingsriktlinjerna hänvisas till [Tipslistan från Stramas självdeklaration](#) på Strama VG:s webbsida; vgregion.se/strama. Framträdande slutsatser återfinns i punktlistan ovan.